

Розділ I

Студію художника сповнювали густі пахощі троянд, а коли в саду знімався літній легіт, він доносив крізь відчинені двері то п'янкий запах бузкового цвіту, то погідний аромат рожевих квіток шипшини.

З дивана, покритого перським чепраком, на якому лежав лорд Генрі Воттон, палячи своїм звичаєм одну по одній незліченні цигарки, можна було побачити лише блиск золотаво-ніжного, як мед, цвіту верболозу, тремтливе віття якого, здавалося, насилу витримувало тягар полум'яної краси. Зрідка на довгих шовкових шторах величезного вікна миготіли химерні тіні птахів, утворюючи на мить щось подібне до японського малюнка, і тоді лорд Генрі думав про жовтолицих художників із Токіо, які засобами мистецтва, статичного за своєю природою, намагалися передати відчуття швидкості й руху. Ще дужче угнічувало тишу сердите гудіння бджіл, що пробиралися високою невикощеною травою чи монотонно й настійливо кружляли біля покритих золотис-

тим пилком вусиків розлогої жимолості. Невиразний клекіт Лондона долинав сюди, наче басова нота далекого органа.

Посеред кімнати стояв на мольберті зроблений у повен зріст портрет надзвичайно вродливого юнака, а перед портретом дещо віддалік сидів сам художник, Безіл Голворд, раптове зникнення якого кілька років тому неабияк схвилювало усе лондонське товариство і викликало чимало дивних здогадок.

Художник дивився на прегарну юнакову постать, що її він так майстерно виобразив на полотні, і обличчя йому опромінював задоволений усміх. Але раптом він схопився і, заплющивши очі, притис пальці до повік, наче силкуючись утримати в пам'яті якийсь чудовий сон і боячись пробудитися.

— Це твоя найкраща робота, Безіле, найкраща з усіх, що ти створив, — якимось мляво прорік лорд Генрі. — Ти конче мусиш надіслати її наступного року на виставку в «Гровнері»*. Тільки не до академії — зали академії занадто великі й простацькі. Там вічно або забагато людей, і за ними не видно картин, або забагато картин, і за ними не видно людей. Одне жакхливе, а друге ще гірше. Ні, «Гровнер» — це єдине відповідне місце.

— Я взагалі не збираюся її виставляти, — відгукнувся Безіл, кумедно закидаючи голову, — характерний рух, з якого кпили його приятелі ще в Оксфорді. — Ні, я не виставлятиму її ніде.

Лорд Генрі здивовано звів брови і поглянув на нього крізь примхливі кільця голубого диму від заправленої опієм цигарки.

* Гровнер — мистецька галерея у Лондоні, в якій виставлялися переважно художники-імпресіоністи та інші представники неакадемічних стилів.

— Ніде не виставлятимеш? Мій любий, чому? Ти маєш якісь підстави? Що за дивацький люд ці художники! Зі шкіри пнуться, аби набути популярності, а як тільки вона приходить — здається, прагнуть її позбутись. Це ж так нерозумно! Бо коли прикро, що про тебе забагато говорять, то ще прикріше, коли про тебе зовсім не говорять. А цей портрет, Безіле, підніс би твоє ім'я далеко над усіма молодими художниками в Англії і змусив би старих запалитися ревностями, якщо вони здатні ще на емоції.

— Я знаю, ти будеш сміятися з мене, але я справді не можу виставити цього портрета, — повторив художник. — Занадто багато я вклав у нього самого себе.

Лорд Генрі засміявся, випростуючись на дивані.

— Ну от, я ж знав, що ти сміятимешся. Але це таки щира правда.

— Занадто багато самого себе! Слово честі, Безіле, я не думав, що в тобі стільки марнослава. Ти, з твоїм суворим обличчям і чорним як вугіль волоссям, — і цей юний Адоніс*, наче зроблений зі слонової кості й трояндових пелюсток! Не бачу найменшої схожості між вами!.. Адже він Нарцис**, мій любий, а ти... Ну, звичайно, в тебе одухотворене лице і таке інше... Але Краса, справжня Краса, кінчається там, де починається одухотвореність. Інтелект — уже сам собою диспропорційний. Він нівечить гармонію обличчя. Ту ж мить, як хтось береться думати, у нього або видовжується ніс, або розширюється чоло, або щось інше псує йому лице. Візьми

* Адоніс — у грецькій міфології надзвичайно вродливий юнак, у якого закохалася богиня вроди й кохання Афродіта.

** Нарцис — самозакохана людина. У грецькій міфології — це красень-юнак, що помер від кохання до самого себе, коли побачив своє відображення у річці.

першого-ліпшого з цих визначних учених мужів і подивись, наскільки вони всі відразливі! Ясна річ, за винятком церковників. Але в церкві їм не доводиться голів сушити. Вісімдесятирічний єпископ у проповіді повторює те, що йому казали, коли він був вісімнадцятирічним хлопцем, — тож, природно, його вигляд усе так само по-молодечому принадний. Судячи з портрета, твій таємничий юний друг, імені якого ти не хочеш назвати, має чарівну вроду, отже, він ніколи не думає. Я таки цілком певен того. Він — прекрасне бездумне створіння, яке мусить бути з нами завжди: і взимку, коли ми не маємо квіток, щоб милуватися ними, і влітку, коли ми потребуємо чогось, що остудило б наш мозок. Не лести собі, Безіле: ти ані крихти не схожий на нього.

— Ти не розумієш мене, Гаррі, — відказав митець. — Звичайно, я не схожий на нього. Я знаю це дуже добре. Правду кажучи, я навіть жалкував би, якби став на нього схожим. Ти знизуєш плечима? Я щиро кажу. Всіма, хто має непересічний розум чи красу, правує в житті лихий фатум — той самий, що спрямовував непевну ходу монархів протягом усієї історії. Краще не виділятися над своїм середовищем. Бо на цім світі виграють лише потвори й нездари. Вони можуть невимушено сидіти і позіхати на виставі життя. Нехай їм зовсім не знана радість перемоги, але ж зате вони обходяться й без гіркоти поразки. Вони живуть так, як ми всі мали б жити: байдужно, без турбот, без хвилювань. Вони не руйнують інших і не зазнають руйнування від чужих рук. Твоя знатність і багатство, Гаррі; мій розум і хист, хоч які вони є; врода Доріана Грея — за все це, чим нас наділили боги, ми відпокутуємо, невимовно тяжко відпокутуємо...

— Доріан Грей? Це його ім'я? — спитав лорд Генрі, підходячи через кімнату до Голворда.